Maa- ja metsätalousvaliokunta 5.5.2017 O 2/2017 vp

Tapio Hakaste, Heidi Aliranta, MMM 4.5.2017

Tenon kalastussopimuksen toimeenpano keväällä 2017

Tenon kalastussopimus tuli voimaan 1.5.2017. Kalastuskausi alkaa Tenojoella paikalliskalastuksen osalta 1.6 ja matkailukalastuksen osalta 10.6. Uuden sopimuksen toimeenpanossa pääpaino on ollut siinä, että sopimuksen mukainen luvanmyynti sekä saalisilmoitusjärjestelmä saadaan toimimaan ja uuteen sopimukseen liittyvät tarvittavat asetukset annettua. Toimeenpanoon liittyvät muut asiat (mm. paikallinen seurantaryhmä, tutkimusyhteistyö) on aikataulutettu niiden kiireellisyyden mukaisesti myöhemmin toteutettaviksi.

Luvanmyyntiä ja saalistietojen keruuta on valmisteltu Suomen ja Norjan kesken työryhmässä, joka kartoitti aiemmat järjestelmät ja antoi suosituksia. Lapin ELY-keskus on valmistellut uutta nettipohjaista luvanmyyntijärjestelmää. Luvat ostetaan netistä, missä näkyy vapaiden lupien määrä. Luvat tulostetaan Tenonjokivarren luvanmyyntipisteissä ja samalla tarkistetaan mm. *Gyrodactylus salaris* -loisen torjunnasta huolehtiminen. Suomen ja Norjan nettikauppojen välille muodostetaan linkki. Suomen puolen lupakauppa on tarkoitus avata 10.5 ja rekisteröityminen lupakauppaan on mahdollista 5.5 alkaen. Norjan lupakauppa on avautumassa 19.5. Luvanmyyntijärjestelmään liittyy kiinteästi saalisrekisteri, johon kalastajat ilmoittavat saamansa saaliin.

Tenon jokilaaksojen ulkopuolella asuvien omistajien luvanmyyntiä rakennetaan saman järjestelmään. Näiden omistajien on mahdollista varata kiinteistötunnuksella lupia, jotka voi lunastaa Utsjoella paikallislupien myyntipisteestä. Omistajia koskevat tiedot kootaan maanmittauslaitoksen järjestelmästä.

Lapin ELY-keskus on hoitanut lupien myyntiä koskevaa tiedottamista ja viimeistelee parhaillaan kaikille kalastajille jaettavaa Tenoinfo-esitettä. Luvanmyyntiin ja muuhun tiedottamiseen on palkattu avuksi osa-aikainen tiedottaja, samoin kalastuksen valvontaan on varattu lisäresurssi Lapin ELY-keskukselle.

Matkailukalastuslupien hinnat kalastuskaudelle 2017 on vahvistettu MMM:n asetuksella. Lupahinnat noudattavat hyvin pitkälle Utsjoen osakaskuntien esityksiä hinnoittelusta. Lisäksi käytössä on halvempi luvan hinta alle 18-vuotiaille kalastajille. Venekalastuslupien hinta vaihtelee 50-80 €/vrk ja rantakalastuslupien 35-90 €/vrk.

Tenon sivuvesien kalastusmääräykset on tarkoitus uusia valtioneuvoston asetuksella. Sitä koskeva luonnos on ollut lausunnolla. Uuden asetuksen kalastusmääräykset tulee saada tukemaan Tenon rajajokiosuuden kalastusmääräyksiä ja sovittaa yhteen kalastuslain ja -asetuksen määräysten kanssa. Vesistön alaosassa Pulmanki-, Vetsi- ja Utsjokien alueella kalastusmääräykset voivat olla lievempiä kuin Tenon pääuoman määräykset, koska tällä alueella kutukantatavoitteet ovat täyttyneet. Ylempänä sijaitsevien sivuvesien lohikantojen tilaa ei tunneta tarkasti tai niiden kohdalla on ollut suurta vaihtelua. Tälle alueelle on esitetty tiukempia kalastusmääräyksiä tai vaihtoehtoisesti näiden sivuvesien rauhoittamista kalastukselta. Lausuntopalautteessa esitettyjä määräyksiä on osin kannatettu, osin kritisoitu liian tiukoiksi lohikantojen tilaan nähden ja esitetty mahdollisuutta säätää rauhoitusalueista alemman tason määräyksillä (ELY-keskus tai kalatalousalue).

VN ja MMM:n asetuksista on neuvoteltu saamelaiskäräjien kanssa. Tenon sopimusta koskevasta neuvottelutuloksesta on raportoitu NASCOlle normaalin vuosittaisen raportoinnin yhteydessä.

Molempien maiden viranomaisiin on otettu yhteyttä uuden kalastussäännön patokalastusta koskevien verkkomääräysten johdosta. Patokalastuksen johdeverkkojen solmuväliä koskevat uudet vaatimukset ovat osoittautuneet käytännössä mahdottomiksi noudattaa ensimmäisenä kesänä, koska markkinoilta ei ole saatavissa näin nopealla toimitusajalla uusia määräyksiä vastaavia johdeverkkoja. Kalastussäännössä edellytetään saalisraportointia kalastusta seuraavaan maanantaihin mennessä eli paikallisten kalastajien osalta käytännöstä viikoittaista saalisimoitusta. Norjan ja Suomen yhteinen luvanmyyntijärjestelmiä- ja saalisraportointia valmistellut työryhmä on esittänyt siirtymävaiheen käyttöönottoa paikallisten raportointivelvollisuudelle. Suomen ja Norjan ministeriöt selvittävät mahdollisuutta sopia hallitusten välisellä noottienvaihdolla edellä mainittuja vaatimuksia koskevista siirtymäsäännöksistä kalastuskaudeksi 2017, koska muussa tapauksessa laillinen patokalastus estyisi tulevana kesänä kokonaan. Verkon solmuväliä sekä saalisraportoinnin ajankohtaa koskevat säännökset eivät kuulu lainsäädännön alaan, joten ne voidaan saattaa voimaan valtioneuvoston asetuksella.